

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04.11.1950. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 1.04.2022).
2. Конституція України: із змінами, внесеними згідно із Законом №2222- IV від 08.2004р. Київ. Велес.2007. С.5
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>(дата звернення: 3.04.2022).
4. Щирба М.Ю. Ознаки трансформації прав людини в умовах глобалізації суспільства. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_62 (дата звернення: 4.04.2022).
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 3.04.2022).
6. Шубіна І. О. Основні цінності Європейського Союзу, зміст і значення для вступу нових держав. Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П.Є. Казанського : матер. третьої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М. І. Пашковський ; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2012. С. 652-654.

Діана ГУМЕНЮК

магістрантка

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

Тернопіль, Україна

gumedi93elr.tnpu.edu.ua

АКСІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ КАТЕГОРІЙ «ВІЙНА» І «МИР»

Цінності, їхній характер, особливості, як і система цінностей у суспільстві в цілому, є своєрідними орієнтирами у формуванні світогляду, духовного світу людини, а прагнення до володіння ними – важлива умова придбання людиною необхідного життєвого досвіду і його соціалізації [4, с. 30].

Війна і мир є постійними складниками людської історії й цивілізації. Вони належать до категорії ключових явищ і понять, що впливають на розвиток думки про людину та її місце у світі, на формування уявлень про сенс життя та цінності. З війною і миром пов'язана діяльність базових суспільних інститутів (армія, право, освіта й ін.) та формування численних і складних соціальних практик, які регулюють поведінку членів соціумів [5, с. 37]. У площині категорій «війна» та «мир» виникає низка проблем, зокрема протиставлення цих двох станів співіснування людства; цінності людського життя в умовах війни та миру тощо.

Категорії війна та мир йдуть разом пліч-о-пліч, постають умовно двома станами співіснування суспільства та є нерозривними. І усвідомлення цінності миру та людського життя зараз для нас, як ніколи, актуальне. Як темрява дає нам пізнати всю велич світла, як добро ми можемо виділити, лише пізнавши зло, так і поняття миру та його цінність ми пізнаємо через стан війни; цінність людського життя під загрозою його втрати.

Як зазначав визнаний військовий теоретик К. Клаузевіц, війна – «дія сили, що має метою підкорити супротивника своїй волі». Війна належить не до царини мистецтв і наук, а до царини суспільного існування. Вона є конфліктом великих інтересів, що регулюється кров'ю [2, с. 57; 3, с. 3 30].

Та чи можливий розвиток у таких умовах? Часто у філософії та інших суспільних науках у різних площинах постає питання, чим є війна – руйнуванням чи спогляданням, рушієм прогресу?

Філософ епохи Нового часу Вільям Пенн в праці «Досвід про теперішній і майбутній мир в Європі. . .» (1693) стверджує, що тільки у стані миру може відбуватися процвітання всіх сфер життя, ріст благополуччя населення, а війна «знищує всі блага і припиняє громадський розвиток суспільства» [1, с. 82–106]. Сучасні політичні та культурні діячі, «світлі голови» сьогодення і крізь віки схильні саме до такої думки. Тому сьогодні проблема досягнення загального миру є ключовою у сучасних міжнародних відносинах; проблемою, над вирішенням якої працює вся цивілізована дипломатична спільнота світу, всі міжнародні організації, покликані наблизити нас до такої, здавалося б, утопічної ідеї всезагального миру на планеті. Важливим у цьому питанні є саме його філософське вирішення як вектор для політичної та наукової еліти.

То що, у тій війні, яку ми ведемо зараз, немає сенсу? І що нам, скласти зброю, здатися і чекати, що настане мир? Чи готове зараз до цього наше суспільство, та чи потрібно це взагалі?

Іще один відомий фахівець у військовій справі минулого Мольтке писав: «Ми визнаємо себе прихильниками ідеї вічного європейського миру, яка так часто висміюється, не в тім, звичайно, сенсі, щоб треба було припинити довгі криваві сутички, щоб армії були розпущені, а гармати розплавлені, ні; але чи не є весь хід історії прогресом, який прагне до миру?» [3, с. 3].

Та війна, яку веде зараз Україна із Російською Федерацією за свою свободу, за свій спокій та добробут – це ще й війна між старою та новою системою цінностей у глобальному значенні. Війна між світом, де панує імперський світогляд, знищення одних задля возвеличення інших, та

світом, який за рух до мирного співіснування, процвітання для всіх. Це наша боротьба за панування всезагальних людських цінностей у нашій країні та всьому світі.

Так, у конфліктах будь-якого роду, внутрішніх особистісних чи зовнішньополітичних міждержавних, є своя цінність. Адже вони створюють перешкоди, які допомагають нам віднайти свою цільність, людині як особистості та народу як єдиному організму, усвідомити свою унікальність, самотність, віднайти свій шлях та свою місію, стати собою справжнім. Але за це все ми в таких умовах платимо дуже високу ціну.

Тому наше завдання якомога швидше вивчити уроки війни та усвідомити, що існує інший шлях до духовного зростання та прогресу - примирення із самим собою та іншими. Єдиним вірним рішенням є врегулювання перш за все внутрішніх конфліктів і, таким чином, нівелювання зовнішніх. Адже те, що у нас всередині, відображається на нашій фізичній реальності. Якщо таке рішення прийме кожен народ світу та кожна особистість окремо – можливо тоді ми зможемо досягти такого бажаного, зараз дещо утопічного, «вічного миру».

Так, зараз ми не спроможні здійснити глобальне роззброєння та примирення усіх і вся. Людство на даному етапі розвитку до цього просто не готове у всіх відношеннях. Але це не означає, що ми не маємо до цього прагнути та готувати до цього майбутні покоління.

Важливо докладати зусилля для подальшої деескалації зовнішніх та внутрішніх конфліктів шляхом поглиблення зв'язків різного плану між країнами (економічних, політичних, соціальних і т.д.), а також розширення просвітницької діяльності, будівництва освіти на ідейних засадах мирного співіснування людства та цінності людського життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева И.С., Гулыга А.В. Трактаты о вечном мире. / И.С. Андреева и А.В. Гулыга. М.: Соцэкгиз, 1963. 277 с.
2. Клаузевиц К. О войне. Т.2. М., 2002
3. Макаренко Н.Г. Філософсько-концептуальний вимір категорії «війна» в історії філософсько-політичної думки. Філософські обрії: Науково-теоретичний часопис. Полтава, 2004. № 12. С. 152–164.
4. Матяж, С. В., Березянська А. О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу Києво-Могилянська академія. Сер.: Соціологія 225. Київ, 2013. Вип. 213. С. 27-30.
5. Парахонський Г.О., Яворська Г.М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл : монографія / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська. Київ : НІСД, 2019. 560 с.